

на зміни в системі людської діяльності та зазнають найбільшої деградації малі річки. Впровадження проектів ICZM, REURIS, RRC та Waterfront в наші країни, враховуючі місцеві особливості, характер, колорит, дозволить суттєво покращити екологічний стан річок, водойм та прибережних територій України. Пропоную створення в верхів'ях річок (а саме вони є найуразливішими) екомuzeїв для «занурення» відвідувачів у водний світ, для екологічного виховання населення, ознайомлення з прибережною флорою та фауною. Цей захід надасть можливість зберегти та відтворити природну складову прибережної зони.

Література

1. Revitalization of Urban River Spaces // Urban Rivers – Vital Spaces. – Режим доступу: <http://www.reuris.gig.eu>.
2. Дворцова Е. Н. Прибрежные территории: зарубежный опыт хозяйственного освоения и управления. – Режим доступу: <http://www.amberbridge.org/article?id=91>.
3. Паршин А. Новая жизнь старинного пруда в Аптекарском огороде. – Ландшафтная архитектура. Дизайн. 03 (14) 2006. – 57с.

Аннотация

Рассматриваются комплексные программы сохранения и развития прибрежных зон, реконструкции прибрежных территорий в мировой практике градостроения.

Ключевые слова: прибрежные зоны, реабилитация прибрежной территории, бассейновый подход, комплексная программа, градостроительная практика.

Abstract

The complex program of preservation and development of coastal zones, reconstruction of coastal areas in the world practise of urban planning are considered.

Key words: preservation and development of coastal zones, coastal areas, urdan planning.

УДК 72.011:711.424

Т. Ю. Кутузова

старший викладач кафедри дизайну

Херсонський національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАДІЙ РОЗВИТКУ РЕГУЛЯРНИХ РОЗПЛАНУВАНЬ

Анотація: методами структурного і компаративного дослідження надано моделювання ступінчастої узгодженості композиційно активних елементів,

сформованих на різних стадіях розвитку багатошарової структури домінант історичного міського центра.

Ключові слова: регулярні розпланування, структурні та компаративні методи, композиційно активні елементи, резервні ділянки плану.

Складність композиційної ситуації історичних центрів, сформована у поступовому нашаруванні різноякісних процесів міського розвитку, потребує уточнення методів дослідження. Ознаки інтегрованості сталих фрагментів забудови в структуру міських центрів, а також різномасштабність територіально наближених фрагментів різночасової архітектури історичного середовища віддзеркалили різні боки єдиної картини міського простору. Доповнюваність результатів структурного та компаративного методу дослідження надало можливість виявити системну взаємодію умовних складових регулярних розпланувань: «композиційно активних елементів» та «резервних ділянок» у процесах стійкого розвитку історичних центрів.

Структурні методи дослідження умовно сталих регулярних розпланувань виявили не тотожні чарунки композиції, домінуючи групи яких сформували у межах старого міста ансамблеву систему елементів історичного каркаса. Відмічено, що просторова виразність цих елементів сформувалася на тлі нейтральних ділянок плану. Протиставлення параметрів та характеристик забудови композиційно-посилених та нейтрально-однорідних частин розпланування сформувало засади просторової виразності міського центра.

Компаративні методи дослідження етапних хронограм міста виявили у процесах композиційних перетворень мінливість статусу опорних чарункових регулярного розпланування. У врівноваженості тенденцій відтворення історичних форм забудови та їх оновлення за рахунок інтегрованості сталих домінант у нову структуру міських центрів виявлено структурно-сміслову єдність композиційно активних елементів регулярних розпланувань.

На тлі загальної розмитості композиційних мотивацій графічне моделювання планувальних рівнів віддзеркалило характер узгодженості квартальних мереж, вуличних сіток і архітектурної забудови у відокремленості їх рішень. Все це надало можливість встановити прийоми формального підпорядкування одиниць регулярного розпланування. Схеми планувальних рівнів, змодельовані як горизонтальні зрізи міського простору, виявили класицистичну подвійність організації композиційних елементів регулярних розпланувань. Аналіз кількісних параметрів та відносних характеристик історичної забудови визначив типи центрованої та лінійної форми композиційних елементів.

Моделювання умовно вертикальних перетинів різночасових нашарувань забудови надало можливість встановити архітектурну семантику сталих фрагментів забудови, визначив специфіку їх типової стилістики чи індивідуальні риси будівель та споруд історичних центрів. Реальні обставини розвитку міського континууму сформували умови скоріше зіткнення, а не домірності різночасових структур розпланування, складаючи перелік слабо пов'язаних архітектурних одиниць.

Структурні методи дослідження виявили порогові обмеження композиційних перетворень опорних чарунок регулярних розпланувань. Модульне розчленування квартальних мереж плану віддзеркалило ландшафтний вимір чарунок історичного центру, визначив найвищі відмітки плато точками розташування провідних споруд [4]. На основі метро-ритмічній узгодженості із ландшафтними лініями міського плато сформовано міські силуети, що розгорталися над акваторіями як провідні фасади міста.

Уточнення морфологічних характеристик квартальних мереж регулярного розпланування виявило на тлі тотожних модульних клітин різницю формоутворення чарунок центрованої та лінійної форми. Спрямованість вуличних сіток, розподіляючи умови формування орієнтованих провідних вулиць центрованих елементів, а також – планувальної осі лінійних елементів із метричним посиленням вуличних перехресть, сформувала засади ансамблевої розбудови домінант поліцентричного каркасу пішохідного простору. Композиційна узгодженість опорних чарунок, закладених на тлі різноспрямованих квартальних мереж старого міста, віддзеркалила класицистичні підходи організації домінант поліцентричного каркасу.

Компаративні методи дослідження композиційних перетворень регулярних розпланувань акцентували потенціал резервних ділянок плану при формуванні просторової єдності міста. Вивчення минулих значень сталих чарунок регулярного розпланування істотно уточнило ознаки взаємодії композиційно активних елементів історичних міських центрів. В ході встановлення етапних перетворень регулярних міст за хронограмами XVIII, XIX та XX століття виявлено мінливість статусу резервних ділянок первинних планів. Зазвичай, закладена *резервність* цих ділянок, що склалася при влаштуванні фортифікаційних розривів, відповідала модульним габаритам загального розпланування. Вільні чарунки, як правило, дорівнювали габаритам чарунок міського посаду та фортеці. Тим самим на тлі модульної організації розпланування XVIII століття було закладено майбутню ансамблеву розбудову поліцентричної системи домінант міського центру аж до початку XX століття.

У процесах динамічного розвитку структурних елементів композиції визначилися тенденції поступового зрощення різноспрямованих вуличних сіток

на тлі резервних ділянок плану. Нейтральність їх первинної забудови створила сприятливу основу для втілення нових форм архітектури, де легше, аніж у центральних районах із канонізованими прийомами композиції, втілювалися сучасні риси містобудування. У загальній трансформації міського середовища спотворилося й первинна однозначність центрованої форми міського осередку на перехресті кардо-декуманус, залишив його лише як доповнювану ознаку композиційної ситуації.

На стадіях інтенсивного розвитку регулярних розпланувань історичних міських центрів акцентовано необхідність синтетичних підходів дослідження, які розгортають специфіку відтворення локальних фрагментів історичного середовища [3]. Спотворення важелів розвитку ієрархічної системи домінант класицистичного ансамблю знівелювало значення домінуючого ядра композиційних елементів і кордонів його впливовості, якісної спрямованості вуличної сітки зі втратою протиставлення вільного простору площ і щільності квартальної маси. У нашаруванні впливів різночасових домінант та насиченості різномасштабних будівель у межах історичного середовища змінилися типологічні риси формування структурних елементів композиції [2].

Відтворення сталих елементів композиції за узгодженим проектом та у достатньо вільних трансформаціях резервних територій зафіксовано моменти подолання композиційної підпорядкованості чарунок плану, що сформувало на тлі дрібнозернистості квартальної тканини нерозрізненість головних та другорядних складових композиції. В множинності спотворених елементів історичного центру сформувалася *вторинна резервність* ділянок регулярного розпланування. Первинні домінанти історичного каркасу, що втратили ансамблеву підпорядкованість свого оточення, сформували вже тканинну забудову історичного центру, спираючись на мінливість композиційних значень окремої споруди. У стані нейтральності історичної тканини закладена потенційна можливість перегруповування композиційно активних елементів оновленої структури, зберігаючи закладену архітектоніку пішохідного простору.

Лінійні елементи пішохідного простору історичних центрів, інтегровані у структуру міських центрів, сформували укрупнену домірність елементів історичного каркасу на тлі загальної фрагментарності різноякісних множин історичної забудови. В умовах реновації, коли вже не спрацьовує прагматична обумовленість архітектурної форми функціональним та стилістичним вимогам часу, «лінійні» елементи композиції легко накопичують, так звані, «внутрішні кишені» забудови, та набувають значень ще й глибинної, якби «потайної» форми громадського простору. Збереження специфіки організації пішохідного простору надає можливість «наскрізного» відтворення образу міста, умовно

стискаючи або розтягуючи емоційне подолання різночасових фрагментів забудови, в уявленні міського простору єдиним цілим.

Моделювання ступінчастого розгалуження зв'язків багат шарової структури домінант історичного міського центру надало можливість уточнити роль локального фрагменту у формуванні містобудівного цілого. Формальне акцентування меж впливовості архітектурних і містобудівних домінант відтворило умови автономного розгалуження попереків лінійного елемента, частина з яких визначилася центрованим підпорядкуванням просторових акцентів, а частина, сформувалася як вкладений фрагмент у клітину збільшеного модуля мозаїчної системи чарунок регулярного розпланування.

На засадах мозаїчності чарунок регулярного планування встановлено поширена вибірковість зв'язків домінуючих груп історичного каркасу зі складовими, що залишилися від фрагментації минулих композиційних елементів. Моделювання ступінчастої впорядкованості елементів висвітлює можливість гармонізації різночасових та різномасштабних домінант поліцентричного шару елементів історичного каркасу, а також і полілінійної структури міських центрів. Вибіркове впорядкування локальних фрагментів історичного середовища визначилося шляхом посилення переважаючих характеристик центрованої чи лінійної побудови чарунок регулярного розпланування.

Запропоновано методику передпроектного аналізу композиційної ситуації регулярних розпланувань історичних міських центрів. Перша стадія аналізу, - це визначення повноти чи фрагментації ділянок діючих композиційних елементів. За результатами аналізу регулярної композиції, проведеного на планувальних рівнях модульної ритмізації квартальної мережі, спрямованості вуличних сіток та структурної впорядкованості домінант, виявлено просторові сполучення історичної забудови. Встановлення стійких властивостей (ландшафтна обумовленість), а також змінних властивостей розвитку окремих ділянок забудови (соціальні переваги) визначило композиційно активні елементи історично сформованої ситуації міського центру.

Друга стадія, - це виявлення зон впливовості архітектурних домінант та архітектурної виразності рішення їх кордонів [1]. Ступінчасте розгалуження впливовості архітектурно-містобудівних домінант, сформованих на рівні планувальної структури міських центрів, елементів композиційного каркасу історичного центру, а також системної множини історичної забудови надало класифікаційну систему діючих домінант історичного центру.

Третя стадія, - це вибіркове впорядкування домінант пішохідного простору та простору швидкісного пересування у пошаровій взаємодії композиційно активних елементів. Взагалі, встановлення мозаїчної впорядкованості елементів

регулярної композиції історичного центру визначить прогностні напрямки розвитку оновленої єдності планувальної структури міських центрів на засадах збереження та відтворення ансамблевої взаємодії домінант історичного каркасу. Доповнюваність результатів структурних та компаративних методів дослідження надали можливість уточнити наукові засади композиційного розвитку міських центрів. Моделювання процесів збереження центрованої автономності композиційно активних елементів та їх постійного оновлення у взаємодії з полілінійною структурою міських центрів виявило прогностні напрямки розвитку регулярних розпланувань історичних міських центрів.

Література

1. Водзинський Є.Є. Аналіз видового розкриття пам'яток архітектури та його інструменти / Є. Водзинський // УАМ. Дослідн. та наук.-метод. праці. Вип. 17. – К.: НАОМА, 2010. – С. 242-250.
2. Дёмин Н. М. Управление развитием градостроительных систем / Дёмин Н. М. — К.: Будівельник, 1991. — 184 с.
3. Панова Л.П. Системность архитектурной среды: монография / Л. П. Панова; Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва. — Х., 2010. — 234 с.
4. Хаггет П. Пространственный анализ в экономической географии / Хаггет П.; пер. с англ. Ю.Г.Липеца, С.Н.Таггера]. — М.: Прогресс, 1968— 365 с.

Аннотация

Методами структурного и компаративного исследования смоделировано ступенчатое согласование композиционно активных элементов, сформированных на разных стадиях развития многослойной структуры доминант исторического городского центра.

Ключевые слова: регулярные планировки, структурные и компаративные методы, композиционно активные элементы, резервные участки плана.

Annotation

Structural and comparative methods investigation are modeled matching system of compositionally active elements. These elements are formed at the different stages of the multilayer structure dominants of historical downtown.

Key words: regular planning, structural and comparative methods, compositionally active elements, reserve areas plan.